

Intervju med Jakob Niemi

Intervjuare: Pajala ABF med
Hugo Pekkari och Henrik Keskkikangas.

Plats: Autio

Intervjuare: Niin Jakob, mitä sie tiät kertoa uittohoijosta?

JN: Aloin uittoon 16 - 17 ikäsennä.

I: Se oli jokiuitto, johonka sie ensimmäiseksi aloit?

JN: Rukojoki oli ensimmäinen. Se on likelä Merasjärveä.

I: Milläs kyytillä te kuljitta sinne?

JN: Biililä.

I: Se oli jo biiliaikakausi silloin. Olikos teitä monta miestä,
jokka menit täältä?

JN: Ei meitä ollu kuin kolme.

I: Oliko Rukojoki uittoyhtiön jokia vai oliko se jonku boolaakin?

JN: Ei. Silloin panthiin anpyytilä eli tarjouksella. Se olis Meras-
laiset ottanheet, mutta ne ei saahneet sitä, niin uittoyhtiö otti
halthuun.

I: Uittoyhtiö otti täältäki miehiä sinne?

JN: Joo ja Kaunisvaarasta oli paljon.

I: Kunkhaan niillä käyi, jotka olit ottanheet urakalla, kun ne
ei saahneet sieltä ulos niitä. Hävisikhään ne siinä paljon töitensä?

JN: Sitä mie en tohi mennä sanohmaan. Ei niille jääny tietenkhaän montaa äyriä tunnile.

I: Mutta puut tulit ulos kuitekki?

JN: Joo. Net olit lapinjärviläiset ajahneet. Ne oli ajettu väährään paikkaan. Joki oli niin mukkanen, että hääty oikoa puut. Vettä toisen pään maalle, yli niemitten.

I: Miten muut olosuhteet sielä olit. Oliko asuntoja?

JN: Oli parakit. Lapinjärviläisten tukkikämpät.

I: Olikos joki muuten kova, virtava?

JN: Ei. Oli yksi suvanto. Se tuli Merasjärhveen.

I: Mutta puut oli kuitenkin jo katkottu silloin. Ei olheet täysipitkät puut.

JN: Ei.

I: Olittakos tet pitkään sielä?

JN: Mie piän, että met olima pari viikkoa.

I: Ja tienasitta vähäsen rahhaa?

JN: Tuntipalkkaa en muista.

I: Et muista, mikä vuosi se oli. Mie tietäsin sitten sanoa tuntipalkan. Siihen aikaan ei kuitenkaan ole ollu minkäänlaista "uittoyöstekoä". Kaikkein korkein saatto olla 50 äyriä tiima, mutta saattaa olla, että se on ollu 40 äyriä.

JN: Mleki uskon, että se oli 40 äyriä.

I: Jokos siihen aikaan oli uittomiehilä kymmisaaphaat?

JN: Mie piän, että net olit.

I: Olikos se varhain vuotta, kun olitta sielä?

JN: Oli ainaki. Lunta oli paljon. Se hääty pantheen päältä uittaa.

I: Muistakkos, olikko ilmat jonku verran hyvät?

JN: Huonot ilmat, räntää sato. Mie muistan, että me tehimä joen vartheen aina valkeata, niin Granström marsi läpi jokiveartta ja potki valkeat pois.

Talollisilla oli latoja ja me bruukasimma mennä niihin suohjaan. Silloin Granström tuli ja räknäsi, kuinka monta meitä oli siinä.

I: Olikos sielä kauheata valvomista?

JN: Oli tietenki. Se tehtiin pitkhään töitä. Ankara se vain oli.

I: Jokos sie sait täyen miehen palkan?

JN: Kyllä me saima saman palkan.

I: Autiomen Edviniki oli. Olikos hän nuorempi sinua?

JN: Vanhempi.

I: Kuinkas oli laukussa evhätit siihen aikaan?

JN: Fläskiä ja makkaraa. Ostima kuivaalihhaa. En muista, mitä sitä makso kilo.

I: Ei sielä tapahtunut mithään isompia vahinkoja?

JN: Ei vain.

I: ettekö te tarvinheet koskhaan loijola nukkua?

JN: Ei. Se on Käymäjoen aikaa se.

I: Kyllä sieki olet monta kertaa nukkunu takki päässä loijola. Lunta on ollu paljon päälä, kun on heräny. Siihen on heräny, kun on alkanut henkeä ahistamhaan?

JN: Joo ainaki. Käymäjoki se on ollu semmonen.

I: Oletthan sie ollu monella muullaki joella?

JN: Liviöjoella.

I: Oleks sie ollu koskhaan noutamassa puita päällepää Liviöjärveä, Kivijoelta?

JN: Olen ollu noutamassa.

I: Se ei ole koskhaan ollu uittoyhtiön joki, mutta se on ollu buulaaki, joka on uittattannu, sielä teillä oli varmasti samanen Granström ceeffinä.

JN: Joo, eikhään ollu.

I: Oli kyllä. Sielä hän hommasi monta vuotta.

JN: Se tuli mielestä kipeäksi ja halusi päästä pois sieltä. Sitten tuli joku alhaalta, muistaakseni Svansteinista. Nimeä en muista.

I: No, sielä oli paljon huonompi. Sielä ei ollu asunnoita?

JN: Oli kyllä siellä tammikota. Siinä me asuima. Se oli suuri kämpä.

I: Silloin kun Kivijokea on uittettu, niin mie piän, että silloin on ollu jo ylöstekopalkka.

JN: Onpa tietenki ollut.

I: Ensimmäinen aavtaali tuli -35. Olithan sie uitossa silloin?

JN: Olin.

I: Kyllä mie muistan, että sieki olit Pajalan suvanolla puolikuohleena. Puolikuohleena met tehimä töitä. Kukhaan ei tienny paljon maailmasta mitihään. Met olima niin väsyhneet. Se oli vuonna -35 ja se oli ensimmäinen aavtaalivuosi. Sitten nousi 60 äyhriin palkka. Se oli ollu 50 äyriä vuotta ennen. Ei se rahantulo niin kauhean hyvä ollu, mutta sitä tuli, kun 24 tiimaa vuorokauessa tehtiin. Se tuli jotaki.

Kunkas kevväillä, kun uittoaika alko tulehmaan. Tulikos sulla semmonen halu, että pääsee uithoon?

JN: Joo tietenki. Se oli ainoa työ, mitä siihen aikaan oli. Se oli parhaita hommia.

I: Niitä pölkyn hakkojaki oli, mutta niissä saatto mennä huonosti. Uitossa oli kuitenkin varma tiimapalkka. Methään kun lähti, niin se oli aivan akortihommia. Oli kuutiomkakso.

I: Se tuli ruthoon raha, kun teki pitkät päivät uitossa.

JN: Niin se teki.

I: Kyllähän sielä uitossa oli ankaraaki monta kertaa.

JN: Joo ainaki. Se valvomineh.

I: Mutta ei se ernää, vaikka uittoja ei ole olemassakhaan, ja vaikka olis nuorempiki, ei olis niin kova halu lähteä uithoon, kuin silloin.

JN: Olisko heitä jätkiäkhhään!

HENRIK K: Kyllä niitä olis, jos olis uittohoitoa jäljellä!

I: Olithan sie niinä vuosina uittossa, kun Lundini ja net olit?

JN: Joo tietekki.

I: Vaikka Fahlanderin Brorihan oli silloin valtaaceffinä, Lundin oli siitä alle käsin.

Mitäs sie tykkäsit niistä ceeffeistä silloin?

JN: Mikäpä siinä. Se meni.

I: Oleks sie koskhaan ollu Luulajan väylällä tai sielläpäin?

JN: En ole käynny sielä.

I: Täältäähän kävi miehiä vuonna .42. Miehiä oli paljon, vishiin kolmisenkymmentä.

I: Sie et siis ole ollu sielä. Kummako, ko sie et sinne lähteny?

JN: Mie piän, että mie olin tietöissä silloin.

I: Onkos sinun aikana ollu kauheampia tapahtumia?

JN: Ei ole minun aikana ollu.

Liviöjoellahan hukku Krekun Väinö.

I: Sen mie tiän, että se hukku. Eikös se ollu pyhäpäivä. Mie olin uittossa silloin, mutta en Liviöjoella.

JN: Väylänhantähän oli jo tullu Liviöjokheen. Eikös se ollu se kerta? Mie muistan, kun me olima koskila ja net räknäsit, kuinka hoppua häntä on suussa.

Net räknäsit joensuussa. Lennartti se piti siitä puhetta, että mistä he tietävät sielä, koska häntä on joelta suussa. Mekhään emmä tiä, jokka sitä täälä ajama.

I: Mikä se siinä silloin oli, kun Liviöjoesta viipy se häntä sen verran kauon aikaa? Ennenkuin se saathiin Liviöjoesta ulos?

I: Se riippu kauhean paljon siitäki, jos oli kauhean paljon vieritysplassia. Oli monta kertaa paljon plassia, jokka olit jäähneet maale. Oli kauhea homma vierittää net.

I: Oliko sie niillä paikoilla, kun Väinö hukku?

JN: En, net olit alhaalla tässä Kankhaan niityllä.

I: Kunkas se sille miehelle kävi?

JN: Se lähti poikkivirthaan...

Sigvartti sillä vishiin oli toisena.

I: Oliko sie väylälä silloin, kun Krekun Fabiaaniki oli?

JN: OLIN!

Oli pölkky. Mie lähin pölkyn pääle. Mie näin, ko länkkä lähti lyöhmään. Jos se pääsee lyöhmään, niin se lyöpi ympäri. Fabiaani sano, että saat eri, anna hälle se pölkky. Mie löysäsin. Se huilas jo kauas. Mie keksilä sain sen kiinni ja niin mie toimitin sen Fabiaanile. Sen piti mennä manterheeseen toiselle puolelle. Voi, voi se on aivan yhtä kuin venheessä seisoa. Mie sanoin, että hyvä puupa tietenki. Niin se kellu sillä ja oli paljon paarmoja. Oli myöhä, paarmat olit jo tulheet. Ensimmäinen paarma kävi Fabiaanilla nis-kassa. Se pyhkäs sitä. Silloin pölkky lähti lyöhmään länkkä. Se toppas sen ja sai asethuun. Mutta paarmakos se anto periksi! Se seuras matkassa!

Toisen kerran kun se kävi, niin Fabiaani katosi! Hän meni uppia. Häällä olit flottningsstöövlarit, pitkät kymmisaaphaat reitteen asti, ja solkivyössä kiinni.

Se nousi ja lähti haamuamaan, että saa puusta kiinni. Se meinasi, että hän painaa jalkain välhiin puun ja nousee sen päälle. Silloin puu alko pyörimhään. Hän löysäs sen ja puu huillas kauas menheen. Mie aloin huutamhaan. Pojat olit päälä. Välikankhaan Hannes ja Krekun Kalle-vaina. Huusin, että tulla hoppua venheen kans, se hukkuu!

Silloin Fabiaani katosi ja nousi. Se huusi. Sillä oli kova hätä. Se meni taasen. Se löysäs veen alla irti saaphaat nahkavyöstä ja potki poies. Net olikki jo venheen kanssa siinä ja menit kohta siutti. Hän ehti näpätä sauvomen päästä kiini. Se saatto, että se veti siinä aika lailla vettä tietenki. Se oli täynnä vettä, kun net veit "Kephaan" saahreen. Sillä menit nostokoukut ja kello ja saaphaat. Met lähimä sitten Svarvaren Mannen kans hakheen kampheita. Met piimä, että net kulkuvat alas. Eihän saapas menny mihinkhään, se oli samassa paikassa. Näökkö net olit vettä täynnä. Kaikki met saima ylös.

I: Menikhään kellokhaan pilhaan?

JN: Ei menny.

Se oli semmonen plakkarikello.

I: Mitäs sie uskot siittä taphauksesta. Olikhaan se Fabiaanille vain semmonen urheilumeininki?

JN: Olipa tietenki! Mie olen ollu arka. Mie en ole koskhaan halunu mennä pyörivän puun pääle.

I: Se oli tietenki miehekästä, että hän näyttää.

JN: Vaikka on se ollu ennenkin samhaanlaishiin Fabiaanin kans Käymäjoella.

Suma oli kauhean pitkä. Mie olin yksin toisella puolella. Mie en tohtinut mennä summaa poikki. Olit niin pieniä kossia(?)

Fabiaani kysy, että eks sie saata? Mie että en ainakhaan. Niin se tuli sinne ja lähti poikki. Ei se kantanu tietenkään! Lakki vain jäi, kun se meni. Saateri, kun oli mitätön, hän sanoi.

Niin se vain pääsi ylös sumasta. Kun pääsi makkaahmaan pitkälheen.

I: Joo tietekki, ko niitä oli monta rinnakkain ja net olit rauhassa eikä menheet minnekhään(puut?).

HENRIK K: Kyllä mieki olen käynyt upossa monta kertaa! Siikajoella mie olen kerran käynyt ja sitten väylällä, parikin kertaa väylällä.

I: Miltä sinusta tuntuu kun uitto loppu? Oliko hauska päästä pois? Vai olisitko jatkanut vielä?

JN: Kyllä mie vain piin kummana, että lopetettiin ollenkhaan.

Me purimme niitä. Mie olen purkanut Liviöjoen ja Kaunisjoen. Kiviarkut ja tammet.

HENRIK K: Mie olen kans purkanut. Semmösiaaki tammita, joita mie olen itse ollut rakentamassa ja kiviarkkuja kans.

JN: Mie en ymmärrä. Siihenki panthiin niitä "tehettäjiä" ko me purimme. Mitäs niillä tehtiin?

HK: Ei vain mitään.

JN: esimerkiksi Ahvenmutkan tammen; että tuomoset "Jyytatut" kiviarkut ammutethaan pois. Sitten kunta häättyy pittää ylikäytävän siihen. Se olisi ollut hyvä olla molemmat "peelarit" molemmin puolin jokea.

HK: Meillä on ollut semmonen hoito kuitenkin tuolla ylhäällä, että jos me olemme tammen purkanheet ja on semmonen asia ollut, että kyläläisillä on ollut asiaa toiselle puolelle jokea, niin me olemme tehneet sillan.

HK: Olema tehneet meeteriä leveään sillan. Se on määrätty se tekeminen.

JN: Mie en ymmärrä, mikä se oli. Se oli tuolta alhaalta, Neisteenkankhaalta. En muista, minkä niminen.

Se oli nuori mies.

I: Se tietenki panthiin joet, niinku luonto oli ne tehny.

HK: Kivet viskothiin jokheen takasin.

I: Kyllä sie olet ollu paljon laittamassa jokia.

JN: Ei, siinä mie en ole ollu.

Yhen kiviarkun olema tehneet Liviöjoelle.

I: Mie meinasin niitä pienempiä laitoksia, kuten kossat ja muut.

JN: Muistan, että Liviöjoella tehimä kaplauksia.

I: Muistaks niitten kampeitten nimiä, millä kaplaukset panthiin kiini. Kaplaushan piti olla kauhean vakava hoto. Sehän tehtiin töitä niitten päällä. Se panthiin monta puuta rinnakkain. Ja luihaan kiinni sitten.

JN: Oli kolme puuta ja kaksi vanikkaa.

I: Sehän panthiin vittoila. Mutta ne muut, millä vittat kiinnitettiin.

JN: Oli kiila ja...

I: Joo, muttei sitä sanottu kiilaksi. Se oli "nooru". Ja se mikä panthiin poikittaisin, se poikkipuu, oli "rooteri". Kossathan olit kans, mutta ne olit isompia tekoja.

JN: Iikka Salmikka oli meillä johtajanna tammen tekemisessä.

I: Oleks sie koskhaan ollu myötä semmosissa jokiuitoissa...

JN: Siittä Liviöjoesta vielä: Kun häntä tuli Liviöjoen suuhun ja met tiesimä, että täällä on "organiseerattomia" miehiä, jotka ei olheet liitossa, Mettätyöläisliitossa myötä. Oli Pajalan Oskari ja Virtalan veljeksiä ja Pohjasen Yngve. Met nousima törmälle ja Fahlander oli silloin ja met sanoima Fahlanderille, että häntä ei liiku, jos net ei nouse pellolle.

Siinä "diskuteerathiin" pitkhään. Vanhaisen Lennartti oli ceffinä. Minun ja Lennartin panthiin viehmään sana, että ne nousevät törmäle. Ne olit tässä niemen rannassa, Koskenniskassa. Met menimä. Pajalan Oskari oli niin kauheanna, että he ei nouse. Mutta met sanoima, että häntää ei liikuteta. Kyllä teän on paras lähteä. Niin net päätit.

Virtalan Noakki ja Lennartti oli.

I: Olikkos nekki semmosia miehiä, jotka ei olheet liitossa?

JN: Olit. Ei net olheet vielä liitossa. Joo, ne ainaki lähti sitten. Mie sanoin Lennartille, kun lähimä siitä, että varma, että kun me tulima Veistoon hännän kans, niin sielä herrat pyörivät. Kun met tulima Veiston niskaan, mie sanoin, että katto ei ne niin kaukana ole!

I: Puhuttelittako te niitä sielä ollenkhaan?

JN: Ei, mutta sitten me olima jälkhiin uitossa. Yngve sano mulle, että.. Mie panin sielä tiimoja ylös väylälä. Met tulima Veistoon ja istuima pölkyn päällä. Noakki oli. Yngve sano siinä, että saatanana, sie et ennää häntä panis törmäle. Mulla oli vielä suomalainen tiimakirja, kun mie annoin sen paperin.

Sitten mie olen jälkheen työnvälityksessä tullu Yngven kansa. Mie sanoin, että kumma, että niin suuri ja kunniallinen mies kuin Pohjasein Yngve, että täällä sie istut ja lyöt leimoja. Olet työttömänä. Olet niin alistunut. Ei se puhunu poka mitään, lähti vain kävelemään.

Mie aattelin, että nyt mulla on vuoro sanoa takasin.

I: Mutta net kuuntelit teitä kuitenkin niinko Fahlanderiki.

Niistä tapaturmista ja siitä, mutta net tapaturmat Liviöjärvellä on olleet ennen meän muistoja. Onkos se risti vielä "Poikkipahassa" pystössä? Kun "vimpsi" löi Välikankaan Isakin jokheen.

JN: On. Mutta siitä tapahtumasta on paljon aikaa. Ristissä on kyllä vuosiluku.

I: Oleks sie koskhaan ollu järvelä?

JN: Mie en ole koskhaan ollu niissä myötä.

Kun me Kivijoenki saima järvheen, niin se jäi Liviöläisten halthuun.

I: Mutta mie olen ollu siinä hoijossa Liviöjärvelläkin. Met panima pummit jäänaikana. Oli kauhean iso kruunun plassi. Kaikki tehtiin jään aikana valhmiiksi. Met olima sielä viikottaip jään aikana. Oli kova homma, kun jäät lähit järvestä ja lähettiin plassihoitoa viehmään.

Meillä oli semmonen "vorokki"hoito. Niitähän oli monenlaisia.

Tehtiin kelahoito. Met tehimä semmosen rullahoijon, että sai marsia ympäri "ponttoonia". Ponttooni piti olla tietenki kauhean iso.

JN: Sitä kellaahan käytettiin yhteenlaishiin kuin kaivojaki kaivettiin.

I: Joo. Suomessa käytettiin aivan niitä kelahoitoja.

Olekkos sie ollu koskhaan eemmäksi kuin Muonion haahraan saakka tätä väylää?

JN: En ole ollu.

I: Oleks sie tuola ylhäälä käyny kaukana? Lainionväylälä?

JN: En ole ko Nuolikoskessa.

HK: Se on kolme kilometria ylempänä Anttia.

JN: En ole kummallakhaan Muonionväylällä käyny.

I: Oleks sie käyny alasessa Lappeassa?

JN: En ole käyny kuin suuhun asti. Siinähan on suomalaiset olheet oottamassa kohta joka vuosi häntää.

HK: Nethän ootit välistä Kängäsessäkin.

I: Mie olen käyny Taanikurkiolla saakka Lainionväylää.

Ensi kertaa kun mie lähin sinne, niin met lähimä Peräjävaaresta marsimaan laukut selässä. Tietenki mie olin nuori. Nahkasaaphaat olit jalassa. Sitä karitietä pistelthiin Kangosseen saakka. Mie jou'uin paikkahmaan saaphaan Kangosessa. Nuora, äimä ja nahka olit matkassa. Se leväthiin vähän ja jatkethiin matkaa. Olosjoen suussa meillä olit venheet. Mie en muista, oliko se kaksi vai kolme venettä. Olin alle 20 vuotta.

HK: Mie olen ollu uitattajana Olosjoella toistakymmentä vuotta. Kerran määräthiin, että pittä mennä hänthiin. Se oli kaks peninkulmaa ylempänä Lainiota. Taisi olla Sannijoella. Ennen kuin mie olin hännän kanssa suussa, tuli sana, että tulla alas. Mie kuulin, että jo helppas.

JN: Alasen joen Kihlankin uitto: Sinne mie piän mie olenki ensi kerran menny. Silloin mulla on olheet yksipohjaset nahkasaaphaat. Mie sanoin ennemin, että mulla oli kymmisaaphaat. Met menimä jalkasin. Meitä oli paljon poikasia Pajalasta.

Sielä oli kokkiliike. Mie en päässy uithoon. Jätää oli paljon. Oli alhaalta Haaparannalta asti. Mutta sitten oli se iso Granberg, joka asu Kaarnevaarassa. Se oli repiny ittensä. Sillä piti olla "bintat" ympärillä kainaloista saakka. Mie aloin niitä käähriin. Mie aloin sitä hoitamhaan. Se osti aina ruokaa. Piti ruoassa. Mie olin siellä puolitoista viikkoa. Mie olin silloin 15 - 16 vuotta vanha. Se oli tammela, tammikoassa. Siinä oli kokki kans. Net olit siinä suvanolla töissä, pölkkyjä laskemassa.

Siittä poikasakista ei päässy yksinkhään töihin. Loput tulit takasin Pajahlaan. Tuohmaan Heimerikin oli. Net otit aivan vanhempaa.

I: Kun miehet menit joile, niinkuin Kihlankin joile ja monile muile joile, niitä saatto olla monta kymmentämiestä yhdessä sakissa. Kun alettiin uittoa oottamhaan, sanottiin, että maathan "luppoa". Valkea laitettiin methään ja sielä maattiin monia vuorokausia. Sielä ootettiin, kukka pääsevät ja kukka ei pääse uithoon. Sie olet siis ollu semmosessakin uitossa, jossa on kokkikin ollu.

JN: Joo, hän laitto ruokaa, hernesoppaa ja kaikkia. Ruoka oli ajettu hevosella sinne.

I: Ja sie Granbergia hoitelit. Mikähän se Granberg oli sielä?

JN: Hän oli uitossa. Sehän oli semmonen mies, joka ei hevosta tarvinnu. Se hakkas ja vei puut joen vartheen.

I: Hän oli jättiläinen ihmiseksi. Ei sunkhaan hän eläny vanhaksi?

JN: Ei. Eikös hän menny biilin alle.

I: Olekkos sie koskhaan niissä sakissa sattunu olehmaan, kun uitossa olttiin ja tulttiin jokisuulle, niin silloinhan tititettiin paikala miehet. Sitten korttipakalla kattoottiin, kenelle tili kuuluu?

JN: Ei, en mie ole ollu.

Met olima kerran alasella Kihlankinjoella uitossa. Yksi Hakseli-niminen Haaparannalta oli uittaja. Met olima Ahmaniemellä tammela. No, se sumasi sen siihen. Niitä oli paljon täältäkin, kuten Snellin Emeli ja Maanenän Kalle.

Nämä olit vanhempia. Meitä oli sitten poikahuligaaneja ja nuorempaa, jotka olima siinä parinkymmenen alulla. Met emmä tohtinheet mennä sumalle. Niin se Hakseli tuli ja huusi, että mennä. Emmä me menheet yksikhään, eikä ne menheet Kalle eikä Emelikhään. Sitten kun me tulima tilhiin, se oli 5 äyriä halvempi tunti. Sen takia, kun me emmä menheet sumale.

Mie vain silloinkin vastasin Hakselille, että mie en mene, että mie en klaaraa niitä puita. Karsikon Janne Harhoisesta tuli sitten aukasemhaan. Se oli ko västäräkki. Pitkin suvantoa se keijasi.

I: Helmeri on ollu itte nuorena semmonen.

JN: Mie muistan Snellin Emeliä: Kun meät tilitethiin Kielisen Augustissa. Emeli päivitteli, kun sai 5 äyriä halvemman. Hän oli vanha mies, samoin Maanenän Kalle. Niiltä puotethiin yhteenlaihin. Emeli sano, että kun me satuima poikarievatun sakhiin ja saima huonomman palkankin!

I: Met saama kiittä näistä tieoista, mitä sie olet meille antanu.